

PUBLIC SPENDING IN 20th CENTURY: A GLOBAL PERSPECTIVE, Vito Tanzi i Ludger Schuknecht, 2000. Cambridge Universtiy Press, Cambridge UK, 291 str.

Prikaz*

Zanima li vas kako se mijenjala uloga državnih financija u razvijenim zemljama? Zbog čega se udio državne potrošnje u BDP-u u sedamnaest razvijenih zemalja u posljednjih 125 godina povećao četiri puta? Je li tako veliko povećanje državne potrošnje bilo neizbježno? Je li veća državna potrošnja rezultirala i većim društvenim blagostanjem? I kakva bi trebala biti uloga države i državnih financija u budućnosti? Hoćemo li plaćati veće poreze da bismo financirali veću državnu potrošnju?

Na sva navedena, ali i na mnogo drugih pitanja, odgovore nude Vito Tanzi i Ludger Schuknecht u knjizi *Državna potrošnja u 20. stoljeću: globalna perspektiva*. Autori se ubrajaju među najpoznatije i najcjenjenije stručnjake javnih financija u svijetu. Vito Tanzi bio je dvadesetak godina direktor MMF-ova Odjela za fiskalne poslove. Ludger Schuknecht glavni je ekonomist Odjela za fiskalnu politiku Europske središnje banke u Frankfurtu. Oba autora mnogo su pisala o primijenjenoj fiskalnoj politici te o reformiranju uloge države.

Knjiga se sastoji od četiri dijela: *Rast države: povijesna perspektiva*, *Koristi od rasta državne potrošnje*, *Uloga države i njezino reformiranje* i *Nedavna iskustva zemalja u reformiranju uloge države*. Štivo se brzo i lagano čita. Nema kompliciranih matematičkih ili ekonometrijskih formula, izvoda ni modela. Autori prezentiraju jednostavnu teoriju i to dokazuju mnoštvom korisnih i zanimljivih podataka.

Osnovna hipoteza je da veliki rast državne potrošnje od 1870. godine u razvijenim zemljama nije bio nužan. Nadalje, da su države koje su imale manju državnu potrošnju ostvarivale državne ciljeve¹ jednako dobro ili čak i bolje od država koje su imale veću državnu potrošnju. Stoga bi se državna potrošnja u razvijenim zemljama trebala smanjiti na razinu od otprilike 25 do 35% BDP-a.

Postavlja se logično pitanje: Što je razlog tako velikom porastu državne potrošnje od 1870. godine u razvijenim zemljama? Autori rast državne potrošnje vide kao odgo-

---

* Primitljeno (*Received*): 18.6.2004.

Prihvaćeno (*Accepted*): 6.7.2004.

¹ Državne ciljeve koji bi trebali rezultirati društvenim blagostanjem mjere nizom socioekonomskih pokazatelja (npr. stopom inflacije, rastom BDP-a, očekivanim životnim vijekom itd.).

vor na shvaćanje građana da bi država trebala imati veću ulogu u društvu jer se privatni sektor nije sposoban nositi s određenim problemima. Zbog toga je došlo do povećane ponude državnih dobara i usluga, posebice do povećanih državnih obveza za socijalnu brigu o pojedincu (financiranje i omogućivanje obrazovanja, zdravstvenih usluga, mirovinskog osiguranja, naknada za nezaposlenost i drugih transfera).

Što predlažu autori? Uloga koju je država ostvarivala putem državne potrošnje trebala bi se smanjiti. Kako? Privatizacijom pružanja i financiranja brojnih javnih dobara i usluga, reformom sustava obrazovanja, mirovinskoga i zdravstvenog osiguranja te drugim programima socijalnih transfera. Teži se jačoj regulacijskoj ulozi države, ali i što većoj participaciji privatnog sektora. Da bi dokazali svoje tvrdnje, autori upućuju na mnoge zemlje koje su provele ili provode reforme fiskalne uloge države i smanjenja udjela državne potrošnje u BDP-u. Posebice su pozitivni primjeri Novog Zelanda, Čilea, Argentine i Singapura. To je možda jedna od najkorisnijih spoznaja koje donosi ova knjiga. Mnoštvo korisnih primjera iz razvijenih, ali i novih razvijenih zemalja koji znanstvenicima i kreatorima fiskalne politike u Hrvatskoj mogu biti od velike koristi.

Ipak, neke se zamjerke knjizi, kao i svim knjigama, uvijek mogu naći. U pojedinim dijelovima knjige autori vas zasipaju mnoštvom podataka. Katkad se čitatelj gotovo gubi u njima. Usto, kritičari svakako mogu raspravljati o nekim argumentima vezanim za podupiranje *washingtonskog konsenzusa* i o smanjenju uloge države u gospodarstvu. Čini se da u knjizi nije dovoljno zastupljena činjenica da se u svijetu još uvijek vodi rasprava o ulozi države u novorazvijenim zemljama (Singapur, Hong Kong, Koreja itd.). Je li uloga države u tim zemljama bila malena ili velika? I koji su najvažniji čimbenici omogućili novorazvijenim zemljama da postignu tako velik gospodarski rast i razvoj? [Vidjeti npr. H-J. Chang & B. Rowthorn (eds.), *The Role of the State in Economic Change*, 1995, Oxford University Press.]

Bez obzira na moguće neznatne zamjerke, knjiga je zasigurno vrlo dobra i korisna, te je preporučujemo svakome koga zanima fiskalna politika. Kao prvo, studentima javnih financija koji će je vjerojatno pročitati od korica do korica. Od velike će koristi biti raznim državnim dužnosnicima te znanstvenicima kojima će nakon čitanja uvodnoga i zaključnog poglavlja za daljnja proučavanja iznimno mnogo pomoći bogati indeks pojmova i literatura. Na kraju, željet će je pročitati i svi znatiželjni građani kojima će mnoge stvari biti jasnije. Na primjer, kako će se vjerojatno u budućnosti financirati obrazovanje njihove djece ili unuka, zdravstvene usluge ili mirovine. Ako želite knjigu na engleskom jeziku, možete je posuditi u knjižnici Instituta za javne financije.

Mihaela Pitarević